

Ярослав Анатолійович СУШАРНИК,
кандидат економічних наук,
викладач кафедри публічного управління,
менеджменту та інклюзивної економіки,
Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти
«Кам'янець-Подільський державний інститут»
E-mail: susharnuk1990@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6104-343X

ТЕОРІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ТА СТАТИСТИКИ

Дослідження присвячене комплексному вивченню теорії фінансово-економічних криз з урахуванням сучасних підходів економічного аналізу та статистичних методів. У роботі здійснено глибокий аналіз ключових теоретичних концепцій, що розкривають природу фінансово-економічних криз, а також механізми їх виникнення та розвитку в умовах глобалізованої економіки. Вивчено різноманітні теорії, теорії фінансових бульбашок, кризові моделі, а також новітні підходи до аналізу нестабільності фінансових систем.

Особлива увага в дослідженні приділена інтеграції економічного аналізу з використанням статистичних методів, що дозволяють ефективно прогнозувати кризові явища та оцінювати їхні потенційні наслідки для економіки. Для цього використовуються передові методи статистики, зокрема аналіз часових рядів, регресійні моделі, економетричні техніки та методи машинного навчання. Застосування цих інструментів дозволяє виявити ймовірність кризових спадів на основі аналізу історичних даних і поточних економічних тенденцій.

Дослідження також розглядає застосування економічного аналізу та статистики для розробки стратегій управління кризовими явищами на макрорівні. Це включає вивчення ефективності різних антикризових заходів, таких як фінансова підтримка підприємств, податкові стимули, грошово-кредитна політика та інші макроекономічні інтервенції. Важливим аспектом є оцінка результативності таких заходів на основі статистичних даних, що дозволяє урядам та економістам приймати обґрунтовані рішення щодо оптимізації політики та мінімізації негативних наслідків криз для національної економіки.

Метою дослідження є вивчення теоретичних аспектів фінансово-економічних криз, аналіз методів економічного прогнозування за допомогою статистичних інструментів, а також визначення ролі економічного аналізу та статистики у формуванні ефективних антикризових стратегій для зменшення наслідків криз на рівні держав та підприємств.

Для досягнення поставленої мети дослідження були використані комплексні методи, зокрема теоретичний аналіз для вивчення основних теорій фінансово-економічних криз та їх еволюції, економічний аналіз для оцінки впливу криз на макроекономічні показники, такі як ВВП, рівень зайнятості та інфляція. Для прогнозування кризових явищ та оцінки їхніх наслідків застосовувалися статистичні методи, зокрема аналіз часових рядів і регресійний аналіз, а також моделювання для створення прогнозів економічних спадів і оцінки ефективності антикризових заходів.

Основні результати дослідження включають визначення ключових теоретичних концепцій фінансово-економічних криз, теорії фінансових бульбашок та нестабільності фінансових систем. Досліджено застосування економічного аналізу для оцінки впливу криз на макроекономічні показники, підкреслено важливість своєчасного реагування на кризові явища. Показано ефективність статистичних методів, таких як аналіз часових рядів та регресійний аналіз, у прогнозуванні економічних спадів і визначенні ймовірності настання криз. Розроблено рекомендації для урядів і підприємств щодо використання економічних та статистичних інструментів для формування антикризових стратегій, спрямованих на зменшення негативних наслідків, а також оцінено ефективність фінансової допомоги, податкових стимулів і грошово-кредитної політики як важливих інструментів підтримки стабільності економіки під час кризових явищ.

Висновки та конкретні пропозиції автора базуються на інтеграції теоретичних знань про фінансово-економічні кризи з практичними інструментами економічного аналізу та статистики для забезпечення стабільності економіки під час кризових явищ.

1. Необхідність комплексного підходу. Для ефективного прогнозування та управління кризами важливо поєднувати теоретичні знання з практичними економічними та статистичними інструментами.

2. Роль своєчасного реагування. Ключовим аспектом є своєчасне виявлення потенційних кризових явищ за допомогою статистичних методів, таких як аналіз часових рядів і регресійний аналіз.

3. Розробка антикризових стратегій. Уряди та підприємства повинні активніше використовувати статистичні інструменти для розробки антикризових стратегій, зокрема для оцінки ризиків і прогнозування кризових явищ.

4. Оцінка ефективності державних заходів. Фінансова допомога, податкові стимули та грошово-кредитна політика повинні бути предметом постійного моніторингу та оцінки.

Ключові слова: фінансово-економічні кризи, економічний аналіз, статистичні методи, прогнозування криз, антикризові стратегії, цикли Кондратьєва, фінансові бульбашки, регресійний аналіз, аналіз часових рядів, макроекономічні показники, грошово-кредитна політика, податкові стимули, фінансова допомога, економічна стабільність, кризове управління, макроекономічні політики.

Yaroslav Anatoliyovych SUSHARNYK,
Candidate of Economic Sciences,
Teacher at the Department of Public Administration,
Management and Inclusive Economy,
Educational and Rehabilitation Institution of Higher Education
«Kamianets-Podilskyi State Institute»
E-mail: susharnuk1990@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6104-343X

THEORY OF FINANCIAL AND ECONOMIC CRISIS IN THE CONTEXT OF ECONOMIC ANALYSIS AND STATISTICS

The research is dedicated to the comprehensive study of the theory of financial-economic crises, considering modern approaches to economic analysis and statistical methods. The paper provides an in-depth analysis of key theoretical concepts that reveal the nature of financial-economic crises, as well as the mechanisms of their emergence and development in the context of a globalized economy. Various theories, such as Kondratiev cycles, financial bubble theories, crisis models, and new approaches to analyzing the instability of financial systems, are examined.

Special attention in the study is given to the integration of economic analysis with the use of statistical methods that allow for effective forecasting of crisis phenomena and assessing their potential consequences for the economy. Advanced statistical methods are employed, including time series analysis, regression models, econometric techniques, and machine learning methods. The application of these tools enables the identification of the likelihood of economic downturns based on the analysis of historical data and current economic trends.

The study also explores the application of economic analysis and statistics for the development of crisis management strategies at the macro level. This includes examining the effectiveness of various anti-crisis measures, such as financial support for businesses, tax incentives, monetary policy, and other macroeconomic interventions. An important aspect is the assessment of the effectiveness of these measures based on statistical data, which allows governments and economists to make informed decisions on policy optimization and minimizing the negative consequences of crises for the national economy.

To achieve the research objectives, a comprehensive approach was used, including theoretical analysis to study the main theories of financial-economic crises and their evolution, economic analysis to assess the impact of crises on macroeconomic indicators such as GDP, employment, and inflation. Statistical methods, including time series analysis and regression analysis, were applied to forecast crisis phenomena and evaluate their consequences. Additionally, modeling techniques were used to create forecasts of economic downturns and assess the effectiveness of anti-crisis measures.

The main findings of the study include the identification of key theoretical concepts of financial-economic crises, financial bubble theories, and financial system instability. The study explores the application of economic analysis to assess the impact of crises on macroeconomic indicators, emphasizing the importance of timely responses to crisis phenomena. The effectiveness of statistical methods, such as time series analysis and regression analysis, in forecasting economic downturns and determining the likelihood of crisis events is demonstrated. Recommendations for governments and businesses on using economic and statistical tools to formulate anti-crisis strategies aimed at minimizing negative consequences are provided. Additionally, the study evaluates the effectiveness of financial aid, tax incentives, and monetary policy as key tools to support economic stability during crises.

The conclusions and specific recommendations are based on the integration of theoretical knowledge about financial-economic crises with practical economic analysis and statistical tools to ensure economic stability during crises.

1. Necessity of a Comprehensive Approach. To effectively forecast and manage crises, it is important to combine theoretical knowledge with practical economic and statistical tools.

2. The Role of Timely Response. A key aspect is the timely identification of potential crisis events using statistical methods, such as time series analysis and regression analysis.

3. Development of Anti-Crisis Strategies. Governments and businesses should actively use statistical tools to develop anti-crisis strategies, particularly to assess risks and forecast crisis events.

4. Evaluation of the Effectiveness of Government Measures. Financial aid, tax incentives, and monetary policy should be subject to continuous monitoring and evaluation.

Key words: financial-economic crises, economic analysis, statistical methods, crisis forecasting, anti-crisis strategies, Kondratiev cycles, financial bubbles, regression analysis, time series analysis, macroeconomic indicators, monetary policy, tax incentives, financial aid, economic stability, crisis management, macroeconomic policies.

Вступ. Постановка проблеми та її актуальність полягає в необхідності більш глибокого розуміння та аналізу фінансово-економічних криз, що стали важливою складовою сучасної економічної реальності. Фінансові кризи мають значний вплив на економічну стабільність, не

лише на макроекономічному рівні, де вони можуть викликати спади ВВП, високий рівень безробіття, інфляцію та інші негативні економічні наслідки, але й на мікрорівні, де вони зачіпають інтереси підприємств, домогосподарств та окремих економічних агентів. В умовах глобалізації та високої інтеграції національних економік у світову систему, фінансові кризи стають все більш складними й багатограними, що робить їх важкими для прогнозування та управління. Проблеми, пов'язані з кризами, набувають нових форм та ознак, таких як фінансові бульбашки, боргові кризи, банківські кризи, які можуть впливати на не лише економіку конкретної країни, але й на міжнародну стабільність.

Актуальність дослідження полягає в тому, що для ефективного запобігання або мінімізації негативних наслідків криз важливо мати чітке розуміння їхніх механізмів, причин та розвитку. Це включає не лише теоретичні підходи до вивчення циклічних коливань та кризових явищ, але й застосування практичних методів аналізу, що дозволяють здійснювати прогнози та оцінки на підставі реальних економічних даних. Одним з таких методів є використання статистичних інструментів, зокрема аналізу часових рядів, регресійних моделей, економетричних технік та моделей машинного навчання. Ці інструменти дозволяють виявляти закономірності та тенденції, що можуть свідчити про настання кризових явищ, а також оцінювати ймовірність їхнього виникнення на основі історичних даних та поточних економічних показників.

Дослідження цієї проблеми є важливим не лише для науковців та економістів, а й для органів державної влади, міжнародних організацій, підприємств і фінансових установ, оскільки дозволяє розробити більш ефективні стратегії антикризового управління та політики. Зокрема, це включає створення ефективних механізмів для швидкої реакції на кризові явища, оцінку наслідків кризових періодів для економіки, розробку інструментів для стабілізації фінансових ринків, підтримки підприємств і населення. Враховуючи невизначеність майбутніх криз, створення передових антикризових стратегій є нагальною потребою для забезпечення довгострокової економічної стабільності та стійкості на глобальному та національному рівнях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження з фінансово-економічних криз акцентують увагу на інтеграції теоретичних концепцій з практичними методами економічного аналізу та статистики. Возняк та Коваль (2023) досліджують вплив фінансової нестабільності на місцевий економічний розвиток, підкреслюючи важливість своєчасного реагування на кризові явища. Горкавий (2015) вивчає застосування математичної статистики для прогнозування криз та управління соціально-економічними процесами, а Опря (2010) аналізує методологічні аспекти використання статистичних методів, зокрема дисперсійного аналізу, в економічних дослідженнях. Мізес (2023) розглядає економічні кризи з позиції класичної економічної теорії, зосереджуючи увагу на причини дисбалансів на ринку, тоді як Шварц (2008) робить розрізнення між справжніми та псевдо-фінансовими кризами, підкреслюючи важливість розуміння їх природи. Всі ці роботи сприяють поглибленому розумінню механізмів виникнення криз і розробці ефективних стратегій для їх прогнозування та управління.

Метою статті є комплексний аналіз фінансово-економічних криз з використанням сучасних підходів економічного аналізу та статистичних методів. Зокрема, мета полягає в дослідженні основних теоретичних концепцій та моделей, що пояснюють механізми виникнення і розвитку фінансово-економічних криз, а також у визначенні ролі статистичних інструментів у прогнозуванні кризових явищ та оцінці їхніх наслідків. Окрім того, мета полягає в розробці рекомендацій для урядів та підприємств щодо формулювання ефективних антикризових стратегій на основі інтеграції економічного аналізу та статистики для мінімізації негативного впливу криз на національну та глобальну економіку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теорія фінансово-економічних криз в контексті економічного аналізу та статистики – це міждисциплінарна область, яка вивчає фінансові та економічні кризи з використанням теоретичних підходів, математичних моделей і статистичних методів. Вона спрямована на глибоке розуміння механізмів кризових явищ, що дозволяє прогнозувати їхні можливі наслідки та розробляти стратегії для мінімізації негативного впливу на економіку.

Теорія фінансово-економічних криз вивчає природу, причини та етапи кризових явищ. Вона базується на класичних економічних теоріях, таких як теорія фінансових бульбашок, а також

на сучасних підходах, що включають аналіз нестабільності фінансових систем. Основні теоретичні парадигми розглядають фактори, що сприяють кризам: надмірне заборгованість, кредитні бульбашки, інституційна слабкість фінансових систем, а також зовнішні шоки (наприклад, зміни на світових товарних ринках) [1].

Економічний аналіз дозволяє оцінити вплив фінансово-економічних криз на різні аспекти економіки, включаючи валовий внутрішній продукт, зайнятість, рівень безробіття, інфляцію та стабільність фінансових ринків. Цей аналіз також включає вивчення поведінки економічних агентів (споживачів, підприємств, урядів) під час криз, а також вивчення впливу різних макро-економічних політик на подолання кризових явищ.

Статистика є невід'ємною частиною дослідження фінансово-економічних криз. Вона використовується для:

- Збір та обробка даних. Статистичні методи дозволяють зібрати необхідні дані про економічні та фінансові показники (як на макро-, так і на мікрорівні) для аналізу кризових ситуацій.
- Моделювання кризових явищ. За допомогою статистичних моделей, таких як регресійний аналіз, аналіз часових рядів, методи машинного навчання, можна створювати прогнози щодо можливих криз, оцінювати їхні масштаби та час настання.
- Оцінка ризиків та вразливості. Статистичні інструменти дозволяють оцінити ймовірність різних сценаріїв криз і вивчати фактори, що сприяють збільшенню або зменшенню ймовірності їхнього настання [3].

Інтеграція теоретичних знань з економічного аналізу і статистики дозволяє створювати комплексні моделі для прогнозування і управління кризовими ситуаціями. Наприклад, можна використовувати економічні моделі для пояснення причин криз, а статистичні методи – для прогнозування і оцінки ймовірності настання кризових явищ в майбутньому. Це дозволяє розробляти більш ефективні стратегії управління економічною політикою на макrorівні та розробляти практичні рекомендації для інвесторів та підприємств щодо мінімізації ризиків, пов'язаних з фінансовими та економічними кризами.

Статистичні методи, зокрема аналіз часових рядів та економетричні моделі, є надзвичайно потужними інструментами для прогнозування економічних спадів та їхніх потенційних наслідків. Аналіз часових рядів дозволяє досліджувати, як змінюються економічні показники з часом і чи можна виявити тренди, цикли або сезонні коливання, що допомагає у прогнозуванні майбутніх кризових явищ.

За допомогою моделей економетрії, таких як ARIMA (AutoRegressive Integrated Moving Average), VAR (Vector Autoregression) або структурні моделі, можна з'єднувати різноманітні економічні показники і шукати залежності між ними. Наприклад, за допомогою таких моделей можна оцінити вплив змін у ставках центрального банку на рівень інфляції або на зайнятість у країні, а також спробувати передбачити, які саме події або зміни в економічному середовищі можуть призвести до наступного економічного спаду [2].

Економічні спади можуть бути наслідком різних факторів: фінансових криз, політичної нестабільності, природних катастроф чи змін на глобальних товарних ринках. Використання статистичних методів дозволяє оцінити ймовірність виникнення таких подій та їхні потенційні масштаби, що дає можливість урядам і підприємствам вчасно реагувати та вживати необхідних заходів.

Якщо ми використовуємо аналіз часових рядів для прогнозування рівня безробіття, ми можемо виявити, що певні зміни у внутрішньому виробництві чи на світових ринках корелюють із зростанням безробіття. За допомогою економетричних моделей можна оцінити, скільки часу буде потрібно для відновлення цього показника після економічного спаду.

Розробка стратегій для подолання криз на основі економічного аналізу та статистики

Завдяки економічному аналізу та статистичним даним уряди та підприємства можуть розробляти більш ефективні стратегії для подолання економічних криз. Ключові елементи цих стратегій включають:

- У разі економічної стагнації або рецесії важливим елементом стратегії може бути стимулювання попиту, зокрема через збільшення державних витрат на інфраструктурні проекти або надання фінансової допомоги підприємствам, щоб заохотити споживчий попит. Використання фіскальної політики (наприклад, зниження податків або підвищення

державних витрат) є ключовим інструментом для стимулювання економічної активності. Статистичний аналіз даних дозволяє точно визначити, у яких секторах економіки це буде найбільш ефективно.

- Фінансова стабільність є критично важливою для відновлення економіки під час кризи. Стратегії можуть включати державне фінансування для банків, щоб запобігти їх банкрутству, або інтервенції на фінансових ринках для підтримки ліквідності. Використовуючи економічний аналіз, можна оцінити, які банки чи фінансові установи є найбільш вразливими до кризи і потребують підтримки.

- Одним із головних наслідків економічних криз є зростання безробіття. Стратегії для підтримки зайнятості можуть включати створення робочих місць через державні програми, надання грантів малому бізнесу чи субсидій на перепідготовку кадрів. Статистичні дані допомагають визначити найбільш постраждалі сектори економіки та ті, де є потенціал для відновлення зайнятості [4].

За допомогою статистичних моделей уряди можуть не лише оцінити ефективність різних економічних заходів, але й спрогнозувати їхні наслідки. Наприклад, аналіз впливу збільшення державних витрат на ВВП, зайнятість і рівень інфляції дозволяє визначити, чи дасть така політика бажаний ефект.

Прогнозування впливу програми державних інвестицій у будівництво інфраструктури на рівень зайнятості та ВВП країни дозволяє визначити, як краще розподілити фінансові ресурси, щоб забезпечити швидке економічне відновлення.

Оцінка ефективності заходів, таких як фінансова допомога, податкові стимули та грошово-кредитна політика.

Під час фінансово-економічних криз уряди часто вживають різноманітні заходи для стабілізації економіки, такі як фінансова допомога, податкові стимули та грошово-кредитна політика. Оцінка їхньої ефективності є критично важливою для визначення напрямків подальших дій.

Вона може надаватися як прямі субсидії підприємствам, так і окремим групам населення. Наприклад, під час кризи можуть бути запроваджені програми безповоротних грантів або позик для підтримки малих та середніх підприємств. Статистичний аналіз дозволяє оцінити, чи допомогла така допомога відновити виробничі потужності, зберегти робочі місця та мінімізувати соціальні витрати.

Зниження податкового навантаження може сприяти стимулюванню споживчого попиту та бізнес-активності. Економічний аналіз дозволяє прогнозувати, які саме галузі отримають найбільший вигаш від податкових знижок і як це вплине на загальний економічний ріст.

Центральні банки часто знижують процентні ставки або впроваджують програми кількісного пом'якшення для збільшення ліквідності в економіці. Оцінка ефективності таких заходів потребує статистичного аналізу впливу процентних ставок на інвестиції, споживчі витрати та рівень інфляції [5].

Аналіз ефективності зниження ставки центрального банку в умовах рецесії дозволяє зрозуміти, чи було досягнуто мети щодо стимулювання споживчого попиту та інвестицій, а також як змінилися ціни на товари та послуги в результаті цієї політики.

Поєднання теоретичних знань про фінансово-економічні кризи з інструментами економічного аналізу та статистики дозволяє не лише глибше розуміти механізми криз, але й створювати науково обґрунтовані інструменти для їхнього прогнозування та ефективного управління. Такий міждисциплінарний підхід є ключовим для досягнення стабільності в національних і глобальних економіках.

Висновки. Теоретичні концепції фінансово-економічних криз, теорії фінансових бульбашок і моделі нестабільності фінансових систем, дають важливе розуміння природи та етапів розвитку кризових явищ. Однак для того, щоб ефективно прогнозувати та управляти такими кризами в сучасних умовах, ці концепції мають бути інтегровані з сучасними економічними і статистичними методами. Це дозволяє не тільки пояснювати причини виникнення криз, але й оцінювати ймовірність їхнього настання і масштаби впливу на економіку. Інструменти економічного аналізу, такі як макроекономічні моделі, а також статистичні методи, зокрема регресійний аналіз та аналіз часових рядів, дозволяють точно оцінювати динаміку економічних

показників, таких як ВВП, рівень зайнятості, інфляція та інші, що необхідно для прогнозування можливих кризових спадів.

Важливу роль у реагуванні на кризові ситуації відіграє розробка ефективних антикризових стратегій. Системний підхід до формування таких стратегій включає використання науково обґрунтованих економічних і статистичних інструментів для оцінки і мінімізації потенційних економічних втрат. Особливо важливою є оцінка ефективності державних заходів, таких як фінансова допомога, податкові стимули та грошово-кредитна політика. Правильне застосування цих інструментів може допомогти зменшити негативний вплив криз на економіку, забезпечуючи підтримку стабільності фінансових систем та підтримання рівня зайнятості.

Крім того, на фоні глобалізації економічних процесів, кризи набувають все більшого міжнародного характеру. Тому держави та підприємства повинні постійно удосконалювати методи прогнозування та управління кризами, щоб адаптуватися до швидко змінюваної ситуації на світових фінансових та товарних ринках. Враховуючи глобальні економічні шоки та ризики, такі як зміни в міжнародних валютних курсах, коливання цін на енергоресурси або фінансові потрясіння, інтеграція теоретичних знань з практичними інструментами економічного аналізу та статистики стає критично важливою для забезпечення стійкості економік у майбутньому. Такий підхід допомагає країнам і підприємствам розробляти не лише адекватні відповіді на кризові ситуації, але й мінімізувати їхній негативний вплив, зберігаючи стабільність економічного розвитку на національному та глобальному рівнях.

Література:

1. Возняк Г. В., Коваль В. М. Криза як форма прояву фінансової нестабільності: сутність та наслідки для місцевого економічного розвитку. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2023. Вип. 4 (32). С. 71–78.
2. Горкавий В. К. Використання методів математичної статистики в управлінні соціально-економічними процесами. *Вісник ХНАУ*. 2015. № 1. С. 129–139.
3. Опря А. Т. Методологічні засади використання статистичних методів в економічних дослідженнях: ідеї, пошуки, рішення. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2010. № 1. С. 172–178.
4. Опря А. Т. Методологічні особливості використання дисперсійного методу в аналізі й дослідженні економічних явищ і процесів: можливості й обмеження. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2010. № 4. С. 157–162.
5. Mises L. The Causes of the Economic Crisis. URL: <https://www.slideshare.net/slideshow/economic-crisis-a-study-of/5465668>.
6. Schwartz A. I. Real and Pseudo – Financial Crises. 2008. 124 p.

References:

1. Voznyak, H. V., & Koval', V. M. (2023). Kryza yak forma proyavu finansovoyi nestabil'nosti: sutnist' ta naslidky dlya mistsevoho ekonomichnoho rozvytku [Crisis as a form of manifestation of financial instability: essence and consequences for local economic development]. *Ekonomichnyy chasopys Volyns'koho natsional'noho universytetu imeni Lesi Ukrayinky*, 4 (32), 71–78 [in Ukrainian].
2. Horkavyy, V. K. (2015). Vykorystannya metodiv matematychnoyi statystyky v upravlinni sotsial'no-ekonomichnymu protsesamy [The use of mathematical statistics methods in the management of socio-economic processes]. *Visnyk KHNAU – KHNAU Bulletin*, 1, 129–139 [in Ukrainian].
3. Oprya, A. T. (2010). Metodolohichni zasady vykorystannya statystychnykh metodiv v ekonomichnykh doslidzhennyakh: ideyi, poshuky, rishennya [Methodological principles of using statistical methods in economic research: ideas, searches, solutions]. *Visnyk Poltav's'koyi derzhavnoyi ahrarnoyi akademiyi – Bulletin of the Poltava State Agrarian Academy*, 1, 172–178 [in Ukrainian].
4. Oprya, A. T. (2010). Metodolohichni osoblyvosti vykorystannya dyspersiynoho metodu v analizi y doslidzhenni ekonomichnykh yavysch i protsesiv: mozhlyvosti y obmezhenya [Methodological features of using the dispersion method in the analysis and research of economic phenomena and processes: opportunities and limitations]. *Visnyk Poltav's'koyi derzhavnoyi ahrarnoyi akademiyi – Bulletin of the Poltava State Agrarian Academy*, 4, 157–162 [in Ukrainian].
5. Mises, L. The Causes of the Economic Crisis. Retrieved from: <https://www.slideshare.net/slideshow/economic-crisis-a-study-of/5465668> [in English].
6. Schwartz, A. I. (2008). Real and Pseudo – Financial Crises. 124 p. [in English].